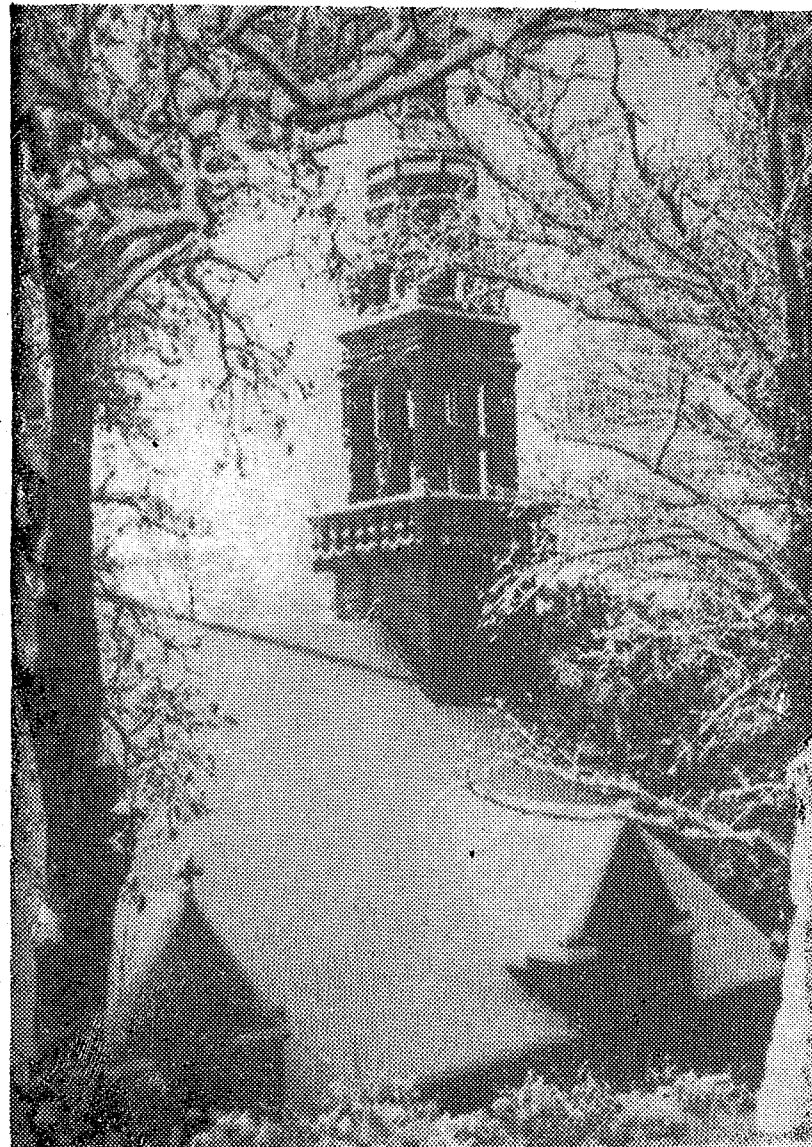

Itron Varia Kastellin mantellet gant an erc'h.

PHOTO JOS LE DOARÉ

Bleun-Brug

Niv. 77 (Miziek-Mensuel)

Koumanant-Abonnement : 500 Fr.

GENVER 1955

Galv da Vignoned ar Bleun-Brug

Abaoue m'eo bet adsavet ar Bleun-Brug, gant an Dr Libéral, e 1948, omp aet endro hep klask terri d'eoc'h ho penn gant galvadennou.

E-doug ar Seiz vloaz tremenet hon eus labourer hep diskrog.

Frouez hon labour ? Seiz Kendalc'h bras, eiz Kendalc'h bihan, peder abadenn-studi, 6 devez a vignoniez, prezegennou, gweladennou d'ar skoliou, mouladurioù, berniou levriou ingalet, skol dre lizer...

Diskouezet hon eus ez omp eun dra veo, eun dra bouezus evit Breiz.

Al lusk-se roet d'ar Bleun-Brug a rank kenderc'hel.

Evit-se hon eus renket rei da Visant Seite, **eur sekretour**, Herve an Du, hag eun ti e Kastellin : Roz-Bleuniou, a vezo ti ar Bleun-Brug, ti Breiz, ho ti.

Diwar vremañ, avât, e teu ar peuri da veza re verr ganeomp !

Daoust da-se omp aet war-raok, dre m'hon eus fizians en amzer da zont, dre m'hon eus fizians en hor Mignoned.

Deuit war hor sikour, mignoned ker.

E ti ar Bleun-Brug, d'ar mare-mañ, e vank pep tra.

Roit d'eomp ar pezh a c'hellit. Ret eo. Ar pezh hoc'h eus a re marteze en ho ti. Skrivit d'eomp. Mont a c'hellfemp betek ennoc'h.

Ma n'hellit ket rei traou, roit d'eomp peadra da brena ar pezh a vank.

Emaomp e bloavez Eured-Aour ar Bleun-Brug (1905-1955).

Muioc'h eget biskoaz e rankimp labourat hag e raimp. N'emañ ket ar mare da chom morgousket. C'houi n'hellit ket rei hoc'h amzer. Roit d'eomp sikour, avât, hervez ho kalloud.

Penaos e c'hellfec'h chom bouzar ?

Ar Bleun-Brug, oberenn an Aotrou Perrot, eo tra Breiz, ho tra d'eoc'h-c'houi ive.

An Aluzenner-Meur :

Chaloni Fave.

Ar Penn-Rener-Meur :

Gab ar Moal.

C.C.P. 544.22, Nantes, V. Seité, Bleun-Brug,
Châteaulin (Finistère).

TAOLENN : Gouro'hemennou, p. 1. — D'hor Mignoned, p. 2. — Eured-aour, p. 4. — Hañti, p. 5. — Ti bihan ar Villar, p. 7. — Ar marc'h dall, p. 8. — Korn al liziri, p. 10. — Ar Sterenn, p. 12. — Keleier, p. 13. — Pleiben ar Gwayed, p. 16. — Piou int ? p. 17.

Ma n'eo ket paet ganeoc'h ho koumanant 1955 da « Bleun-Brug » kasit raktal 500 lur da : Bleun-Brug, 21, rue Jos.-Doury, Nantes. C.C.P. 1541.90 Nantes. Kóum. a enor 600 lur. Madoberour 1.000 lur.

Gourc'hemennou mat 1955

HON AOTROU 'N ESKOB FAUVEL.

L'Evêque de Quimper et de Léon présente aux membres du Comité du Bleun-Brug, et tout particulièrement à son dévoué Secrétaire, l'expression de ses vœux les meilleurs de bonne et sainte année. Il vous remercie de ce que vous avez bien voulu lui dire au seuil de cette année où nous célébrons les 50 ans du « Bleun-Brug », cinquante années de travail qui, — espérons-le — auront contribué à enraciner dans l'âme des jeunes la foi de leurs ancêtres et à les ouvrir, par la réflexion et la culture bretonnes, aux problèmes du monde contemporain.

† ANDRÉ, Evêque de Quimper et de Léon.

HON AOTROU KARDINAL ROQUES.

Avec ses remerciements vous prie d'agréer les vœux qu'il forme pour vous et pour vos œuvres. Il compte bien répondre à l'invitation qui lui a été faite et présider la journée de clôture du Bleun-Brug de Landivisiau, le 31 Juillet.

† Cardinal ROQUES, Archevêque de Rennes.

HON TAD SANTEL AR PAB.

Daoust d'e yec'hed beza fall, hon Tad Santel ar Pab en deus kaset d'ar Bed, dre radio, e c'houre'hemennou evit ar bloaz 1955.

Heti a ra d'ar Bed eur peoc'h gwirion ha padus, diazezet war ar gwir, al lealded hag ar garantez etre an holl boblou.

Fazi bras ar Bed a vremañ, eo klask diazeza ar peoc'h war ar spont. Diwar al louzaouenn-se, n'hell sevel nemet eur peoc'h yén-sklas, ne bado nemet eur mare ha ne roio da vro ebet nag eürusted, nag urz vat.

E-lec'h ar spont-se, difrouez ha diefedus, hon Tad Santel a ginnig lakaat doujañs Doue, an hini a zo penn kenta ar furnez, hag a zougo ar poblou hag ar gouarnamanchou da glask dreist pep tra ar madou-ene, a zo warno diazezoù gwirion ar Bed. Hep doujañs Doue n'hell beza urz vat ebet.

Rannet eo ar bed e diou goztezenn, an eil bepred o klask sponta ebén ; an eil hag ebén o klask sevel ar peoc'h er-maez eus Lezenn-veur an Aviel, harpet hepken war danvez an douar, hep derc'hel kont ebet nag eus Doue, nag eus an ene. Eur fazi mantrus eo kement-se.

Dirak ar spontailh-se, broiou an Europ a chom disrannet ha morgousket, dre ma ne fell ket d'ezo c'hoaz en em harpa war al lezenn a c'hellfe rei buhez d'ezo : al Lezenn gristen.

Gwelet a reer hirio, o sevel endro, eur spered broadel, ha n'en deus netra da ober gant gwir vad ar vro, ha n'hell beza gantañ nemet dizun-vaniez diabarz. An Europ, koulskoude, he deus paet gwall gér dija, an dizunvaniez-se.

Hon Tad Santel ar Pab a ra eur galv amañ, d'an holl dud a volontez vat eus an diou goztezenn, a zo enno c'hoaz eur spered kristen, evit ma

labourint a-gevret, da rei d'ar Bed eun urz vat hervez ar wirionez, hag ar garantez.

Re a lantegez a zo, ha dreist-holl re a dud o nac'h ouz ar gristenien, ar gwir da labourat, er bed, evit ma vleunio Lezenn-veur an Aviel, fiziet enno, evit brasa mad an holl dud hag an holl vroioù.

Goulenn a ra neuze digant an holl dud fidel, beleien ha liked, ober o seiz gwella, evit ne vo morse en o buhez netra a eneb d'o feiz.

*D'hon lennerien,
D'hor mignoned,
D'hor madoberourien,
D'an holl vretoned,
Bloavez mat ha santel
yec'hed, peoc'h ha levenez
Hag ar Baradoz da fin o buhez.*

E penn kenta ar bloaz nevez, e karfen lavaret d'ar re a daolo o daoulagad, war ar bajenn-mañ, pegement a ezomm hor beus eus e skoazell karantezus evit harpa hor c'helaouennig ha kas war arak al labour a vennomp ober dreizi.

Eul lenner, pa n'ez eo nemet eul lenner, a bae e goumanant d'eur gelaouenn, pe a dro kein d'ezi, hervez ma plij pe a zisplij d'ezañ ar gelaouenn-se.

Ar mignon en deus en em droet ouz eun Emzao, abalamour m'en deus komprenet e dalvoudegezh, a gompren ive e kendalc'h an Emzao-se, er bloaz-mañ, evel er bloavezioù all, da gaout ezomm ouz e skoazell : chom a ra leal en e vignoniaj. Al lealded-se eo a c'houlennan, diganeoc'h holl, kaout en hor c'heñver.

N'eo ket ret as-lavaret d'eoc'h, eur wech muioc'h, pegen bras eo hirio talvoudusted ha pouez al labour a venn Emzao ar Bleun-Brug ober : **derc'hel beo ha lakaat da vleunia kaeroc'h ene ha spered hor gouenn vreizat.**

Hogen kement hini, a zo digor gantañ e zaoulagad, a wel ervat e c'houez gwasoc'h gwas eun avel foll a-eneb ar jadenn vuzudus hon dalc'h stag ouz an amzer dremenet. Tamm ha tamm, ar mellou anezi, dispennet gant tarziou an nevezentiou, a strak, a dorr hag a ya e bruñun. Kement ha m'en em c'houlenn unan, a-wechou, ha bez emañ c'hoaz e bro e gavel.

Digant eun tregont mousig bihan, nevez deuet d'ar skol, holl, bugale da gerent, ha ne gomzont nemet brezoneg etrezo, em eus goulennet, n'eus ket pell 'zo, ober sin ar groaz, e brezoneg. Hini ebet n'en deus lavaret grik. Ha p'am eus c'hoantaet deski d'ezo, o deus sellet ouzin gant daoulagad dispourbellet, evel m'am bije komzet e saozneg...

Ar c'hatekiz brezonek, ne dalv mui ar boan ober meneg anezan, maro eo !

E darn eus an ilizou, zoken e parrezioù pella diouz kêr, ar brezoneg a zo diskaret diwar e drôn, er gador-brezeg.

Evit ar c'hantikou eo ar memes tra. Eur mignon a lavare d'in, en deizioù-mañ, gant glac'har, oa bet taolet zoken an Anjelus brezonek d'an traoñ, en e barrez, da sul kenta an Asvent, war zigarez ma ne felle mui d'ar plac'hed yaouank kana e brezoneg...

Evel-se emañ kont ! Evel-se ez a ar bed hirio ! Ma talc'her c'hoaz d'ar brezoneg ha d'eun nebeut gizioù koz, ne roer d'ezo nemet ar plas diweza, plas ar paour !

Ha dallentez an darn vrasa eus an dud a zo en em zilet ken doun en o c'hreiz, ma ne reont mui van ebet dirak netra, ma ne lakont mui digemmes ebet etre ar pezh a zo gwir hag ar pezh n'eo ket, etre ar pezh a zo kaer hag ar pezh n'eo ket.

Gizioù divergant Pariz, skignet gant ar romanchoù, ar c'helaouennou, ar sinema, ar radio, eo a ra al lezenn, muioc'h-mui, e pep lec'h, ha beteg er familhou yac'ha. Hag eno eo emañ ar pezh a zo ar muia trubuilhus er gudenn.

Kalz a bleg o fenn, a zalc'h kroazet o divrec'h, hag a lavar, enkrezet, n'eus netra da ober : ret eo mont gant an amzer vremañ...

Ni, amañ, hag a zo bodet en-dro da vanniell ar Bleun-Brug, n'hon eus ket kollet fiziañs. Kredi a reomp, abalamour m'emañ ar gwir ganeomp — hag e vo, eun deiz, trec'h ar gwir d'ar gaou — ez eus c'hoaz glaou beo, kuzet dindan al ludu, eo posubl dihuna eur bobl, pa n'ez eo nemet kousket.

E kreiz ar stourmad kalet, a zo hon hini, hor beus kavet harp ha frealzidigezh vras, eun nebeut sizunvezioù a zo. Konseilh jeneral ar Finister en e bez, a zisklerie, krak ha berr, e felle d'ezañ difenn gwirioù ar brezoneg da gaout dor-zigor er skolioù. « O tifenn ar gwirioù-se, emezañ, hor soursi eo miret d'ar Frañs unan eus priziusa teñzorioù-spered he deus... »

Ouspenn difenn gwirioù ar brezoneg, hor mennad d'eomp-ni, er Bleun-Brug, eo difenn gwirioù ar feiz kristen, rak gouzout a reomp ez eus eul liamm striz etrezo, e Breiz-Izel.

Ha setu perak, mignoned ha lennerien ger, e c'houlennomp ho skoazell.

Digasit d'eomp, gant penn kenta ar bloaz, ho koumanant — dour da lakaat hor milin da drei.

Klaskit d'eomp lennerien nevez.

Digasit d'eomp pennadoù skrid, aes da lenn, plijadurus d'ar spered, skouerieus, kentelius, leun a vuhez...

Savit evidomp kanaouennou nevez, berr ha saourus, gant tonioù brao, e diou pe e teir mouez.

Muioc'h-mui ec'h en em droer ouz ar psalmou, kantikou koz an Israelited. Ha ne c'hellfemp ket kaout unan bennak da veza kanet e brezonek ?

Na c'hortozomp ket e ve peur-vouget ar spered breizat evit staga d'al labour.

Bremañ eo emañ ar mare d'hen ober, el lec'h omp laketa gant Doue.

Ra zeuio ar bloaz nevez da rei d'eomp eur galon greñfoc'h, eul lañs nevez

L. B.

1955 : Eured-aour ar Bleun-Brug

1905. — An aotrou Yann-Vari Perrot a sav ar Bleun-Brug kenta e maner **Keryann-Sant-Nouga**, dindan paeroniezh an ao 'n Eskob **Duparc**, an ao. **Albert de Mun**, depute ar Finistère, ha dindan rene- rez an ao. a **Gervenguy**, maer Kleder hag an ao. a **Coatgoureden**, maer Sant-Nouga (d'an 12 a viz Gwengolo).

1906. — Eil Bleun-Brug Keryann. (4 a viz Gwengolo.)
1907. — Bleun-Brug Kergournadec'h, e Kleder. (12 a viz Gwengolo.)
1908-1909-1910-1911-1912. — Bleun-Brug e bourg Sant-Nouga e Kergrist, patronaj nevez savet gant an ao. Perrot. (Penn kenta miz Gwengolo.)
1913. — Bleun-Brug Kenta Kastell-Paol. (11 a viz Gwengolo.)
1914. — Bleun-Brug e Gwengamp anez ar brezel. (10 a Wengolo.)

1920-1921-1922. — Bleun-Brug e Kastell-Paol. An Ao. Dujardin, rener.
1923. — Bleun-Brug Kenta Lesneven. (12-13 a viz Gwengolo.)
1924. — Bleun-Brug Kemper (10-11 a Wengolo.)
1925. — Kenta Bleun-Brug Gwengamp. (7-8-9-10 a Wengolo.)
1926. — Kenta Bleun-Brug Gwened Keranna. (13-14-15-16 a Wengolo.)
1927. — Kenta Bleun-Brug Montroulez. An Doktor Cornic ar Renner nievez. (11-12-13-14-15 a Wengolo.)
1928. — Eil Bleun-Brug Lesneven. (4-5-6 a Wengolo.)
1929. — Bleun-Brug Douarnenez. (1-2-3-4 a Wengolo.)
1930. — Eil Bleun-Brug Gwengamp. (9-10-11 a Wengolo.)
1931. — Bleun-Brug Hennebont. (4-5-6 a Wengolo.)
1932. — Bleun-Brug Brest. (4-5-6 a Wengolo.) Evit ar wech kenta emañ ar B.B. da zul. Evelse e vo bremañ bep bloaz.
1933. — Bleun-Brug Pont-n-Abad. (3-4-5 a Wengolo.)
1935. — Bleun-Brug Pleyben. (1-2-3-4 a Wengolo.) An Ao. Arzur de Dieu- leveult a zeu da veza rener.
1936. — Bleun-Brug ar 7 Sant, e Rosko. (22-23-24-25 a viz Eost.)
1937. — Bleun-Brug Plougastel. (21-25 a viz Eost.) Milvet bloaz adsav Breiz.
1938. — Bleun-Brug Lannuon. (3-6 a Wengolo.) An Ao. R. Delaporte, rener.
1939. — A vije bet Bleun-Brug Kemper, anez ar brezel.
1941. — Kenta Bleun-Brug Landreger. An Ao. James Bouillé, rener.

1948. — Pempet Bleun-Brug Kastell-Paol. An Ao. Dr Jean Liberal, rener hag adsaver ar B.B. (20-21-22 a viz Eost.)
1949. — Bleun-Brug Lokronan : Micheriu Breiz. (6-7 a viz Eost.)
1950. — Bleun-Brug ar Sent e Kastell-Paol. (4-5-6 a viz Eost.) An Ao. Gab ar Moal a zo anvet da rener.
1951. — Bleun-Brug Santez-Anna, e Keranna. (3-4-5 a viz Eost.)
1953. — Bleun-Brug an Douar e Kastellin. (31-1-2 a viz Eost.)
1952. — Bleun-Brug Sant-Erwan, e Landreger. (1-2-3 a viz Eost.)
1954. — Bleun-Brug ar C'han e Gwened. (30-31-1 a viz Eost.)

1955. — **Eured-aour ar Bleun-Brug e Landivisio hag e Keryann.**

D'an 29 a viz Gouere azalek 14 h. : **Prezegennou.**

D'a 30 : Prezegennou diwarbenn ar **Bleun-Brug** hag an ao. **Perrot**.
Diouz an noz : **Nozvez veur Keryann** : c'hoariva, prosesion ar gou- lou, oferenn kreiznoz.

D'ar sul 31 : Devez bras Eured-aour ar Bleun-Brug dindan renadur an ao. **Kardinal Roques**, arc'heskob Roazon : kenstrivadegou, ofe- renn-bred, abadenn-veur an Eured-aour, c'hoariva.

Enezenn Haïti

Kalz ano a zo bet, n'eus ket pell, eus enezenn Haïti, da geñver an taol gwall amzer en deus graet kement a zroug d'eun nebeut kerioù eus ar vro.

Anavezet eo Haïti e Breiz abaoe pell 'zo. Ar relijion gristen a-bez koulz lavaret, a vez prezeget eno gant misionerien vreizat hepken. Kloerdi Sant-Jakez e Gwiklan, a sav beleien a ya holl da Haïti (1). Tadou Sant Louis Gri- gnon, Bretoned eur c'halz anezo, a zo eno ivez. Ar vugale a vez kelennet koulz lavaret holl gant Frered Ploermel (2) hag ar Seurezed gris, ginidik ivez a Vreiz, an darn vuia anezo. En abeg da-se, moarvat, e vez anvet an enezenn-se awechou, Breiz du.

Mar deo anavezet Haïti dre he ano, n'eo ket da lavaret e ouezfer amañ kalz a dra diwar-benn ar vro-se.

Setu perak e lakomp amañ da heul, eun diverra eus eur brezegenn, bet graet e Jersey, gant unan eus misionerien Haïti : ar Breur Constantin, rener Skolaj Sant-Louis, Haïti, ha ginidik eus Neañ, Morbihan.

Eun enezenn gaer.

Haïti, en he fezh a zo brasoc'h eget Breiz. Bez he deus 84.000 km² ; e-lec'h Breiz n'he deus nemet 35.000 km².

Diou lodenn, pe diou vro a gaver enni. E tu ar sao-heol emañ ar Republik Dominikat, 56.000 km², gant 2.000.000 a dud, hag er c'huz-heol, Republik Haïti, 28.000 km², gant wardro 4.000.000 a dud, du pe dam-zu.

Betek 1803 edo al lodenn ziweza-mañ dindan galloud Bro-C'hall. Bremañ he deus eur gouarnamant dezi he unan.

Eun enezenn gaer eo Haïti, eur « herlezenn » leun a veneziou uhel, a draoniennou, hag a c'hlastr dispar evel ma kaver er broioù tomm.

Gwez koko, palmez, orangez, bananez... a vez kavet forzh pegement izeloc'h eget 400 m. uhelder, gant gwez dero, akajou, ha gwez all ken prizius. Uheloc'h eget 400 m. e kaver gwez eukaliptus, ha gwez pin en tu all da 1.500 m.

Sterioù Haïti a dalvez ar boan komz anezo. N'int ket evel sterioù Breiz. Pa vez dour enno, e vezont froudou dirollet. Ma savit ponchoù warno, buan e vezint stlapet d'an traoñ d'ar c'henta taol-arne, pe awechou e c'hoariont d'ezo an dro gant fent, ha setu ar pont war ar sec'h ! Pa vezont sec'h, n'eus ket gwelloc'h henchou er vro. Met, diwallit, rak an dour e c'hell diruilh warnoc'h pa soñjit an nebeuta, o stleja d'e heul a bep seurt traoù : mein, gwez, loened hag all...

Pa vez dour er sterioù, mar fell d'eoc'h o zreuze, ne chom ganeoc'h nemet klask eul lec'h n'eo-ket re zoun an dour. M'hoc'h eus aon rak an dour e vo aes d'eoc'h kaout tud da d'ho tougen war o c'hein, zoken karr hag all, gant m'ho po arc'hant en ho kodell, evel just.

An henchou, pa renker pellaat diouz Port-au-Prince, ar gêr-benn, a zo fall kenañ ha nebeut anezo. Mont dreizo, gant kirri-tan dreist-holl, n'eo ket eur c'hoari. Gwelloc'h mont war vare'h.

Tomm-bras eo ar vro. E-pad eiz miz e chom an termometr uheloc'h eget 25°, en disheol. Bez' e c'hell pignat betek 38° hag alies e vez war-dro 32°. Ken tomm eo ma ne reer forzh ebet gant prenest, a vez atao digor pa vez eur prenest bennak war an ti.

(1) 72 beleg eus eskopti Kemper a labour d'ar mare-mañ e Haïti.

(2) 117 Frer eus Urz Frered Ploermel a zo e Haïti, ganto 19 skol hag 8.310 a vugale. Skolaj Sant-Louis e Port-au-Prince en deus 875 skoliad.

Ar glao ne gouez peurvuia nemet diouz an noz, atao goude eun taol avel, hag a varradou dour-bilh. Ral eo d'ezañ padout ouspenn eun eur. E lec'hioù 'zo e keuez bep bloaz betek 4 ha 5 metrad dour.

Korventennoù spontus a c'hell c'houeza a-wechou o padout eun dervez hag ouspenn, hag oc'h ober droug bras evel ar re a zo bet ano anezo war ar journalioù n'eus ket pell.

Ar goañv, eus miz Du da viz Meurzh, eo kaera amzer ar bloaz : amzer sec'h hep re a domnder.

Misionerien Haiti o deus kalz da c'houzañv a-berz an amzer a ra du-hont. Nebeut ha nebeut e vez ganti, krignet d'ezo o yec'hed, hag anez ma teuont bep an amzer da gemer aer ar gêr, ne c'hellfent ket padout.

Eur boblad morigned.

Tud ruz eo a oa o chom gwechall goz e Haiti. Distrujet int bet gant tud gouez all ha gant ar Spagnoloed o c'hasas d'ar galeou.

Ar vorianed pe an dud du a gaver hirio e Haiti, a zo bet prenet en Afrik, evit braoigou ha gwerzet goudeze evel sklavourien da dud gwenn an enezenn. E foarioù bras Port-au-Prince, eo e veze graet ar werz, evel ma vez gwerzet hirio ar saout hag ar c'hezeg e foarioù Breiz.

Evelse eo deuet poblañs Haiti da veza du betek 95 %. Bez ez eus anezo azalek al liou du-pod, betek al liou kafe gant laez.

Ar re wenn a oa o mistri a zo bet lazeta ganto e penn kenta a 19^{vet} kantved.

80 dre gant anezo a zo o chom war ar maez. Beva a reont e lochennoù paour. Pep lochenn, eur flourenn en-dro d'ez, a zo savet e-kreiz eul leur, el lec'h ma weler peurvuia yer, givri ha moc'h. Ar gegin a vez graet en eul lochenn all a weler e-korn al leur. Mogerioù al lochennoù a vez graet gant douar hag o zoennou gant geot pe delioù sec'h. En-dro d'al leur e weler atao eul liorz. Ennañ e vez gounezet kafe, bananez, korz-sukr... Pelloc'h e kaver maiz, maniog, patatez dous, oranjez, ha frouez all eus ar vro.

Gant kemend-all a draou 'en e zouar, e kav d'oc'h marteze e tle hon Haïsiad beza pinvidik ? N'eo ket avât, rak lezirek spontus eo, ha n'eo chalet tamm ebet gant an amzer da zont. Boued eun devez a zo a-walc'h d'ezañ. Ne glask ket kennebeut terri e benn evit klask gwellaat e vinvioù labour douar. Binvioù e dad-kuñv a zo mat d'ezañ atao.

Unan bennak koulskoude a ya e kêr da werza o marchadurez ; n'eo ket e kirri eo e vezont kaset met war bennou ar merc'hed. Gwelet a reer awechou bandennadoù eus ar re-mañ o vont gant an henchou a gas da « Port-au-Prince », bernioù panerou gant war o fenn, ken divrall hag eur billig war eun trebez, zoken pa zougont boutailhoù e-lec'h panerou. Mont a reont atao diarc'henn, nemet pa vezont e kêr. Eno ez eus eul lezenn da zifenn mont divoutou.

Al laez a vez kaset alies bioc'h hag all betek kêr, ha dirak pep ti e vez goroet ar vioc'h keit ha ma pad ganti al laez, evelse e vezer sur da chom hep skuilha al laez penn-da-benn d'an hent.

Tud Haiti a gar souezus an dañs... hag an emgannoù kilheien. Kannou a sav alies avat, araok fin an abaden, n'eo ket hepkén etre kilheien ! Evit c'hoari e tispignont betek o gweneg diweza. Plijout a ra d'ezo ar c'han. ha kana 'reont en eur labourat.

Tud ar c'hêrioù avât a zo disheñvel diouz tud ar mêzioù. En o zouez e kaver muioc'h a re wenn pe nebeutoc'h du. Gouzout a reont lenn ha skriva hag alies zoken o deus graet studioù bras. Seven kenañ int, ha darn a zo bet o welet New-York ha Paris dreist-holl, Dont a ra ganto galleg mat, hep taol-mouez. Karet a reont ar varzoniezh hag ar sonerezh, ha zoken sevel barzonegoù ; muioc'h int graet evit al lennegezh eget evit ar skiantoù.

Yez Haiti.

Yez ofisiel Haiti eo ar galleg. (Ar Spagnoleg, yez ar Republik Dominikat.) Met yez ar bobl eo ar c'hreoleg. Bez' ez eo ar yez-se evel eur galleg diaskornet ha flak-ilak evel an dud he c'homz. Evelse, ar gêr gallek « corde » a vez distaget ganto « code » — « père » a vez distaget « pê », « statue » : « estatue »...

Evit komz ervât ar c'hreoleg, e ranker ober kalz jestroù ha rei ton d'ar gerioù. Eun ton disheñvel roet d'eur memez gêr a c'hell rei d'ezañ eun dalvoudegezh all.

War ar maez, ar bugel, pa zeu d'ar skol evit ar wech kenta, ne oar nemet kreoleg (1). Kaer e vezo poania gantañ, an deskadurez a bako a vo warnañ atao blaz al leor hag an troioù desket dindan eñvor. Evit deski dindan eñvor n'eus ket par d'ar morian bihan.

Ar Breur Constantin.

(1) Ar skol c'hallek ne zebant ket evit c'hoaz, lakaat ar c'hreoleg en arvar. Ma vez ar yez-mañ implijet er c'hlasoù bihan, evit aesaat deski ar galleg, ne gredan ket e vefe kelennet er skolioù.

Haiti bet skoet gant ar gwall-amzer a c'houlenn sikour digant ar Vretoned, evit sevel endro an ilizou, ar skolioù hag an tiez bet diskaret gant ar gorventenn. Kas an arc'hant da R. P. Poirier, Supérieur, Séminaire Saint-Jacques, Guiclan (Finistère).

TI BIHAN AR VILLAR

Eur gwir geriadenn zister, en eur barrezig a Vreiz,
N'eo kaer na pinvidik, eur geriadenn geiz.
A bep tu straejou moan, leun a doullou kirin ;
El leur-gêr, dour añvoez o klask an diribin.

Eun tiig paour ha mistr — eur siminal hepkén ;
Mogerioù distrantel, hag eun nor digempenn ;
War an daol eur c'hleuzer, disterik e c'houlou ;
En e gichen, ar c'haz o skrabat e vourrou.

Me 'm eus gwelet tiez, kestell pinvidik-mor.
Pegen c'houek eo beza, er sklerijenn, er c'hor,
Pa deu gant ar goañv, an nozveziou teñval,
Ha pa glever er-maez, an avel o yudal.

Koulskoude, va c'halon morse n'eo bet laouen,
Evel em zi diskloz, aze war ar chichenn,
E korn an oaled ! N'eus ket war an douar
Eur c'hastell a garan 'vel tiig ar Villar.

B. E.

AR MARC'H DALL

An den a ra kommerz, a gont kalz marvailhou,
Hag ar mod d'o c'honta a denn ar pratikou
Marc'hadourez livet a zo ês da werza,
Ha gant teod alaouret e reer kazi pep tra.

Klevit an diverra eus talañchou va gwaz :
Bebet em eus pellig e kêr ha war ar meaz,
E-touez tud a bep reñk, tud dizesk, tud desket,
Tud a bep seurt lignez, tud lorc'hus, tud ar bed ;
Kleyet ' m eus marvailhou hag a dreuz hag a hed,
En o zouez, avât, nann n'eus hini ebet,
Hag a vije, na tost, ken kaer hag an hini
Ez an da gonta d'eoc'h vit ho prasa dudi.

Eus an istor, sur oun, ne c'houzoc'h an doare.
Anaout a rit va gwaz koulz ha me, marteze :
Etre Brest ha Pariz, etre Loundrez ha Roum,
N'ez eus ket eun den all a ve par da Yann Groum.
Marc'hadour touet eo, tieg ha miliner :
Baz-valan eo ive ; ober ' ra pep micher :
Eur c'horf eas a zen, lemm a deod, a spered,
Eun den brao a-hend-all, met eun tamm pikouzet.
P'en em gav va c'homper, en eur gompagnunez,
An holl, ne petra ' ta a lez gantañ ar vouez,
Rak gouest eo an den-se da zivertisa kant,
Ha p'en dije poan gov, ar foerell pe drouk dant.

Kezeg 'vel n'eus neblec'h en dije ordinal ;
Eun devez, koulskoude, e prenas eur marc'h dall,
En doa bet marc'hat mat, rak morse ne bren kër,
Kontant eus e zervez, e teue laouen d'ar ger.
Eflammig, ar mevel, a sell ouz ar marc'h du :
— Met penaos 'ta va mestr, born ho marc'h en daou du !
— Domaj eo, eme Yann, rak ennañ, z eus natur vat ; »
Ken e vramm al loen paour en deus grêt eur c'horfad.
— Ha ! ha ! ha ! eme Yann, p'her c'hlev o vuzikal
Mar deo fall eus eur penn eo mat eus eur penn all. »

Etre daou en em gav, forzik kompagnunez,
Rak wardro Kerlano eo brao ober al lez.
Rei a reer da eva, da zribi keit ma pad,
Konta reer marvailhou, riñsa reer boutailhad.
Redet a ra ar gwin, ar chistr, ar rikiki :
Ne sortier morse gant sec'hed eus an ti.
Goude beza drebet hag evet eus pep tra,
Ha kontet ar bardi, hag ivez ar barda,
Grêt forz komplimanchou, evel m'emañ ar c'hiz,
Kont ar marc'h a deuas, erfin, war an tapis.

— En deiz all, eme Yann, oan bet e foar Beñzez,
Ha prenet 'm oa eur marc'h eus ar seurt ne mo james ;
Eur marc'h a liou, a vent, hag eur marc'h n'eo ket treut,
Hag eur marc'h, va c'hredit, ne spont ket rak e skeud ! »
Unan eus ar vandenn a lavaras neuze :

— Ar marc'h-se, va c'homper, a zo diouz va doare.
Tennit ho marc'h er mêz, m'ho ped, va mignon ker,
Ha ni ray marteze marc'had e berr amzer. »

Yann pa glev kement-se, a deu'r mêz eus an ti,
'Ra eur sao d'e vragez hag eur c'houeza d'e fri.
— Eflammig, emezañ, krog e penn ar marc'h griz,
Rak eus va holl gezeg, n'eus hini en e briz. »
Ar marc'h, en eur drotal, a vramm hag a c'hourich :
— Sin vat ' , me ar prener. Livirit d'in pe briz,
A gousto d'in ar marc'h ? Ha mar doc'h desidet,
Me a baeo'r banne, d'eoc'h, ha d'ho mignoned.
— Ar marc'h a gousto d'eoc'h kement-mañ ha kement
« N'en deus nemet tri bloaz, sellit mat ouz e zent.
« Kontant da rei ' nezañ da forz piou e gwarant

« Ha ma ne bliz ket,
« Digasit-hên da welet,

« Hag ho pezo endro diganen hoc'h arc'hant. »
— Gwelet a ran laouen, ganeoc'h-c'houi, va c'homper
« Pegen dibistik eo ober buan afer. »
— Kontant oun eus ar marc'h, ne ran ket afer fall :
« Chans d'eoc'h gant hoc'h arc'hant. Kenavo er wech all. »

'Vel ma veze meulet, e varc'h du e pep lec'h,
E soñje 'vije bet, primet e foar an Nec'h.
Mez pa voe bizitet, e klevas kelou fall :

— Ho marc'h, va den mat, eme'r c'habiten, a zo dall !
Hag an den-mañ, neuze, hep en em ziskonserti,
A redas da gaout Yann, a oa 'n ostaleri,
A lavaras d'ezañ : « Sed amañ 'n affer all !
Ar marc'h, abaoe, ne wel takenn,... a zo dall !!
— Lavaret em boa d'it, 'me Yann, m'ho peus soñj mat,
Dirak testou zoken, p'hon doa grêt ar marc'had,
Hag atao, adarre, amañ, e lavaran :
Digasit-heñ da welet hag ho po hoc'h arc'hant.
— Bobobo ! 'me hemañ, gwella m'hellin a rin,
Evit ober d'eun all, ar pezh ' zo bet grêt d'in.
Ar marc'hajou, me gred, neketa ! a zo grêt
Evit trompla re all, pe vezer bet tromplet. »

Da c'hortoz, va Yann Groum, evel ma rae atao,
Er wech-mañ adarre, oa 'nem dennet brao.
Ha me ' lavar ive, kerkoulz ha pep hini :
« Nep n'anavez ar jeu, ne dlefe ket c'hoari. »

Louis Mear,
Labourer douar.

KORN AL LIZIRI

Lizer kaset d'an Ao. Fontaine, kenskriver e « La Croix », gant an Ao. Salvat, beleg, kelenner e Skol-Veur Toulouse.

18 Décembre 1954.

Monsieur,

J'ai lu avec intérêt vos deux premiers articles sur la Bretagne.

J'ai particulièrement été touché par ce que vous dites du Bleun-Brug et du cher abbé Perrot, qui fut mon ami, qui me convia au Congrès du Bleun-Brug de Brest l'été de 1932, au côté du Dr Cornic et de Mgr Duparc. Le bon abbé Perrot ! Je pleurai sur sa mort tragique, quand le regretté abbé Bergey, notre ami commun, réussit à me faire parvenir la triste nouvelle. Perrot était un convaincu, un ardent, un saint. Je vénère sa mémoire. J'aimerais avoir de lui une photo, un memento-mortuaire s'il y en a.

Depuis la guerre 39-45, depuis surtout mon retour de déportation, je n'ai plus de nouvelles des Bretons. J'aimerais tant savoir. Seuls les instituteurs publics d'Ar Falz m'ont donné signe de vie. J'aimerais savoir si le Bleun-Brug continue, s'il publie une revue. Je ferai à nouveau l'échange de notre publication.

Et j'attends la suite de votre étude.

Croyez, Monsieur, à mes sentiments distingués.

Abbé Joseph Salvat,

Professeur à l'Institut Cathol. de Toulouse
(Littérature occitane).

En eur gas deomp al lizer-se, an Ao. Fontaine a lavare ouspenn :

Mon cher Frère,

Je vous adresse ci-joint la lettre de M. l'abbé Salvat, qui a bien voulu m'écrire à la suite de mes deux articles, dans « La Croix ».

J'ai été très heureux de la lire et de savoir ainsi que, grâce à vos renseignements, la cause bretonne avait intéressé vivement plusieurs lecteurs. D'autres témoignages chaleureux me sont parvenus. Je m'en réjouis pour la Bretagne et l'abbé Perrot.

Jean Fontaine.

Digant hor Mignon an Ao. B. Elies.

Gant plijadur oun aet da vodadeg ar Vretoned. Er c'heriou amañ, e Casablanca dreist-holl, Unaniez ar Vretoned a zo brudet kenañ. E Fez ive, hini ar Vretoned a zo anavezet mat. Evel eur breur e vezan digemeret, ha dirak eur werennad gwinn mat, en eur zebri bep an amzer, ruilhennou patitez, troc'het tano kenañ, krazet, holen warno, douetus evit rei muioc'h a sec'hed, e varvailher, e komzer dreist-holl eus ar vro vihan, ken karet.

Wardro Nedeleg ec'h en em vodimp adarre, hag araok an hañv e raïmp eur gouel kaer.

Mennoziou mat.

...Je serais heureux que votre revue consacre une demi-page ou une page entière, au moins, à des informations. Nous aimerions suivre la vie de votre mouvement, c'est-à-dire connaître ses réalisations, ses progrès, ses espoirs, ses préparatifs de congrès... Je crois que ce serait très psychologique d'intéresser vos sympathisants à votre action et de la leur faire connaître ainsi ; qu'ils se rendent compte que cela « remue » et est décidé à remuer ; qu'ils puissent s'intéresser à vos objectifs, qu'ils comprennent qu'ils ont un rôle et que votre mouvement travaille à la fois dans le domaine de la pensée et dans celui de l'action. Faites-nous participer à vos espérances.

Nous aimerions trouver également quelques nouvelles sur l'ensemble du mouvement breton actuel : activités et développement des cercles celtiques, des sonneurs, des scouts-bleimor, des instituteurs publics, du Comité des Intérêts bretons... des initiatives diverses... du problème de l'enseignement du breton, des parutions de livres en breton ou sur la question de la Bretagne... Tout cela d'une façon rapide mais suffisante... Egalement aussi des nouvelles sur les activités des autres pays celtiques, les rencontres communes...

...Il est souhaitable que vous profitiez de toute occasion pour vous faire connaître ; pourquoi ne pas utiliser les différentes foires-expositions et y avoir votre stand, et y montrer concrètement vos réalisations, vos désirs... ?

Quant au maintien et à l'extension de la langue bretonne, ce problème serait en bonne partie résolu par des émissions radiophoniques et la parution de quotidiens d'information en cette langue. Hélas ! nous en sommes loin, surtout avec les conditions économiques actuelles. A défaut de mieux, peut-être une démarche de votre part (en union avec le Comité des Intérêts Bretons), feraient accepter aux quotidiens actuels l'insertion d'articles dans la langue du pays.

Votre souci de renouveler le théâtre populaire breton (jeux, mystères...) apporte une heureuse contribution dans ce sens. Il manque un répertoire de théâtre breton qui puisse être donné dans nos patronages et salles diverses ; ce serait peut être compensé en partie par quelques troupes théâtrales spécialisées dans ce sens et se déplaçant. Peut-être pourrait-on trouver dans nos monastères quelques moines dramaturges. Je crois en effet comme vous, que nos abbayes et troupes ont un grand rôle à jouer dans le renouveau chrétien et breton de notre pays et qu'il y a intérêt à les associer étroitement à votre travail. Elles peuvent apporter en effet leur travail littéraire, historique, artistique (redécouvertes d'un style architectural et pictural breton)... C'est pourquoi vous avez justement fait remarquer que la restauration de Boquen et Landévennec est providentielle : c'est le signe d'un renouveau chrétien et breton.

Comme vous le voyez, mes vœux ardents vous accompagnent pour le rassemblement le plus vaste à vos côtés, d'hommes convaincus, et pour la réussite la plus totale de votre légitime et magnifique ambition.

Abbé. R.

Une colonie de vacances Bleun-Brug ?

...Vos journées d'amitié réussissent magnifiquement. Ce sont de vraies journées de formation pour nos jeunes. Continuez. Vous êtes dans la bonne voie. Pourquoi, l'été, ne pas reprendre ces journées sous forme de camps ? Pourquoi, surtout, n'organiseriez-vous pas, pour nos enfants une colonie de vacances ? Les enfants c'est l'avenir ! Quelle œuvre magnifique vous auriez là ! Je suis sûr que vous trouveriez les cadres nécessaires...

Y. M.

Eur skol-hañv evit ar vugale ! Setu aze, avât eun dra hag a blijfe d'ar Bleun-Brug. Ha c'houi, lennerien, petra' sonjit eus kement-se ? Respontit d'eomp.

AIR STIERIENN

En cñvor d'an Ao. PERROT. (Doue d'e bardono !)

E noz ar gouelec'hiou e lintras ar Sterenn
Hag an Tri Fur Zantel, ken kaer ha tri roue,
A heulias an Arouez davet o gwir Doue,
Er c'hraou nevez-ganet evit hon dieren
Diouz liamm hon techou ha nammou hor pec'hed.

Gant profou talvoudus, war gein o c'hañvaled
E kerzent o pedi, dibaouez luskellet.
Hep ehan e pare o daoulagad trellet
War ar Merk o bleine dre an heñchou kalet
Ha, d'her c'holl, ar preder o lakee nec'het.

E penn o hirdroid, goude droukvennadou
Ar gwasker Herodez a dlee didruez
Digant Innosanted lemel kuit o buhez,
E kavont ar Bugel, roue ar broadou,
E-barz eur goz laouer war ar plouz astennet.

D'an daoulin e stoujont doujus d'E azeuli,
Oc'h anzav E veli hag E rouantelez,
Ken deol d'E bedi ha sent pe arc'hêlez,
O kana E glodou, aketus d'E veuli,
Anaoudek da veza diouz ar pec'hed tennet.

Ha gwalc'het o ene e-kreiz ar Peoc'h laouen,
D'o bro e tistrojont gant bennoz ar Bugel.
O c'halon diliam a jadenn, a zugell,
E weljont da veure kaera gwerelaouenn
A c'hellent da heti en noz-se ken santel.

Evel an Tri Fur-se, en hor reuzeudigez
Hor boa d'hor c'hennerza eur sterenn genedus.
Hon heñcha a ree tremek eur pal skedus;
Hor c'halonou bremañ 'zo en dristidigez
Rak strollad Herodez a stignas e antell.

Goulaouenn hor goanag abaoe 'zo maro
Da heul ar gwir stourmer bet, siouaz ! diskaret
P'edo o labourat en dachenn don-arët
Ha, gant eur seurt gwallleur, ez omp gwanet garo
Rak banne ne welomp en hon teñvalijenn.

O Bugel ar Sklêrded ha Mestr an holl Stered !
D'hor Bro he goulaouenn enaouit difazi !
Breiz Vihan adsavit, m'Ho pedimp dirazi
Da rei, 'vel d'o zadou, nerz-kalon d'hon hêred,
Hag ennomp ma paro splannder Ho Sklêrijenn !

Ritian.

KELIER

Gouel Sant Korantin e Paris.

Evel m'hon eus bet graet e Koatkeo, Bretoned Paris o deus net lavaret oferennou
evit an aotrou Perrot, da geñver 11^{vet} bloavezh e varo.

Hor Mignon Herri Caouissin, bet sekretour gant ao. Perrot, en deus bet graet, er
memez devez e Ti Breiz, eur brezegenn war hasion ha maro Tad ar Bleun-Brug.

E-pad div eur, hep diskrog, e komzas Herri, dirak eur bern tud ne skuizjont
ket an disterra, o selaou ar prezeger. Da heul e tiskouezas poltrejou eus an ao.
Perrot, azalek e vugaleaj betek e goñi.

N'eus ket da lavaret nann, dre ma tremen ar bloavezioù, muioc'h-mui e teu da
splanna, dremm garantezus ar beleg-santel hag ar Breizad-Meur m'eo bet an ao.
Perrot. Eun aberz evel m'eo bet e vuhez hag e varo n'hell ket ehon hep dougen
frouez.

Evel ma skrive d'eomp eur Mignon da geñver devez Koatkeo : ...« Eun dra vat eo
mont da bere'hirina da Goatkeo. Sur oun hor bezo eno, araok pell, unan eus lec'hioù
brudeta Breiz. Kaout a ra d'in n'hor beus ezomm ebet da bedi evit an ao. Perrot, rak
pell 'zo eo bet digemeret e Baradoz an Aotrou Doue. Pedomp kentoc'h anezañ evidomp
hag evit hor Breiz. Ne gavimp morse den gouestoc'h da virout hor Bro. »

Brud ar Bleun-Brug a red.

« **La Croix de Paris** » he deus bet pennadoù mat, d'ar 16 ha d'ar 17 e viz Kerzu,
diwarbenn ar Bleun-Brug, bet skrivet gant Jean Fontaine, ha da heul, skeudennou
kaer gant Jos an Doare eus Kastellin. Ar wech kenta eo d'eur gelaouenn vras, komz
eus hon emzao. Evel-se, brud ar Bleun-Brug a zo aet bremañ betek penn pella ar
Bed. Bennoz Doue da « **La Croix** ». An hevelep pennad a zo bet war Douar Breiz.

War « **Ecclesia** » miz Mezeven 1955, e vo ivez eur skrid diwarbenn ar Bleun-Brug,
gant Marc de Fontbrune.

« **Semaine du Monde** » he deus prometet kemend-all. Mil trugarez, da Herri
Caouissin, a labour ken mat evidomp.

Kelaouennou all c'hoaz.

Hor c'heneil Alan al Louarn, eus Paris, a skriv d'eomp eo kalz re verr hon roll
kelaouennou brezonek hon eus laket en niverenn ziweza. Kas a ra d'eomp eur roll
a zaou-ugent kelaouenn all ! Ar pezh a rafe, gant ar 26 hon eus meneget, 66 kelaouenn
diwarbenn Breiz !

Pa savo eun den, gouest da genstrolla kemend-all a vuhez, e vo ganeomp an
tu gounid ! « Mez abenn neuze hag ac'hann di, en devo arzet meur a gl. »

Hag e kresk c'hoaz o niver, rak dont a ra d'eomp er sizun-mañ niverenn genta
« **L'étudiant Breton** », kelaouenn nevez ar Studierien vreizat. E galleg emañ. Marteze
e vo kavet enni, eun deiz bennak pennadoù brezonek. Evit he c'haout, skriva da :
J. E. B., 3, rue du Départ, Paris (14e).

Koroll ha kan.

Kalz brud a zo bet war ar c'helaouennou eus an devez koroll ha kan, bet savet e
Poullaouen gant Loeiz Roparz, d'ar 26 a viz Kerzu. Eun devez deuet mat, eun devez
poblek, graet evit tud ar vro hag heuliet gant tud ar vro.

Deuet ez oa eun toullad mat a genstriverien, re yaouank ha re goz. An hini gusa,
Chan Riou, eo a deuas ganti ar maout. Diës e ve kaout gwelloc'h e neblec'h.

Ar pezh-c'hoari « **Mil pok** », roet gant kele'h Rostren, a zirouffennas pep tal. Buhez
ha laouenedigez forz pegement, c'hoarlerien eus an dibab, o rei distagell o brezoneg
beo. Warlerc'h e teuas « **Ar Vatez vihan** », gant kele'h Boulvriag, bet roet dija ganto
e Bleun-Brug Pleuvihan, warlene. N'eo ket hep abeg eo o deus bet ar re-mañ, priz
ar brezoneg e Gouelioù Kerne, evit beza, gant Poullaouen, ar c'hele'h a vez gantañ
ar muia brezoneg. — Dañsou gant kele'hioù Pouldreuzig, Rostren, Poullaouen hag
Elliant, ha biniou gant Bagad Koatserho, o voe laket etre ar c'hanaouennou hag ar
peziou-c'hoari.

Eur seurt abadenn a ziskouez pegen es eo c'hoaz ober plijadur d'ar bobl gant traou brezonek. Ra vo heuliet ar skouer-mañ gant kalz parrezioù.

Bleun-Brug eskopti Sant-Brieg.

Bleun-Brug eskopti Sant-Brieg a vo graet er bloaz-mañ e Kallag. Mont a raimp evelse, eus an Arvor d'ar Menez. Kerkent ha ma c'hellimp a roimp da c'houzout roll ar gouel.

Bleun-Brug Bro-Gwened a vo graet, moarvat e Branderion.

Devez studi Baod.

C'houec'hvet devez studi ar Bleun-Brug a zo bet graet e Baod, d'an 12 a viz Kerzu, e ti-skol Frered Sant-Gabriel. Eur c'hant bennak a re yaouank a deuas adarre, eus Baod, Bignan, Guénin, Kistrebere'h, Hénbont, Josselin, Ploermel, Gwened, Brest, Lokorn, Douarnenez.

Oferenn da genta e chapel ar skol gant kantikou kaer Bro-Wened. Ar sarmoun a voe graet gant an ao. Gallic, hag an oferenn lavaret gant an ao. Rouaud, o daou eus kloerdi-Bihan Santez-Anna. O kemer da skouer amzer an Azvent, ar prezeger a ziskouezas talvoudegez ha nerz ar bedenn er vuhez hag el labour pemdeziek.

Er vodadenn a voe goude, an ao. Koue a brezantas rener nevez Bleun-Brug Bro-Gwened : ar c'homandant Courtel, brezonegour ampart ha Breizad kalonek.

An ao. Thomas-Lacroix, is-rener, a reas neuze eur brezegenn blijus kenañ war liesdoareoù hor Breiz. Doareoù dibar hor bro eo a ra he fersonelez, he zalvoudegez. Ret eo difenn ar pinvidigezioù-se.

Goude kreisteiz emañ tro an ao. Derian, da gomz eus ar c'hanaouennou pobl, ar brezegenn ken kentelious bet graet gantañ dija e Bleun-Brug Gwened hag e devez-studi Landi.

Warlerc'h, an ao. Koue a bouezas war ar ret ma 'z eo d'ar c'hele'hioù labourat, n'eo ket hepken da zeski dañsal ha seni biniou, met da studia kement tra a c'hell ober anezo, tud a dalvoudegez, gwir Vreiziz ha gwir gristenien.

Etre ar prezegennoù, evit tomma d'an dud, ez eus bet kan ha koroll ouz son ar biniaou.

Eur wech muioc'h en deus ar Bleun-Brug hadet levenez e kalon tud yaouank ha sklerijenn en o spered. Kemend all a vo graet dizale, e Douarnenez, Kastellin ha Gwengamp.

F. C. B.

Kinnig a reomp hor gwella gourc'hemennou da **Yeun ar Gow**, ha da **Jarl Priel** gounezet ganto ar priz kenta a lennegez vreizek gant o fennoberou « **Envorennoù** » ha « **Gouel Sant Jakez** ». Bep a 20.000 lur a c'hounezont kinniget gant an F. C. B. Eur genstrivadeg all, gant prizioù kaeroc'h c'hoaz, a zo digor evit 1955, war n'eus forz peseurt danvez e yez plén pe e gwerzennoù. A-benn an 31 a viz Mae e ranko al labourioù erruont gant an F. C. B., Boîte postale 17 Brest.

Kuzul-ren an F. C. B. bet bodet e Kemper d'an 30 a viz Kerzu, a gemenn gant plijadur ez eus bet dastum a-baoue ar 27 a viz Mae, **1.576.000 lur evit ar brezoneg er skol**. Mil trugarez a lavar d'ar c'hele'hioù ha bagadoù, ha d'ar re holl o deus poaniet da zigas d'ezañ an arc'hant-se. Emeur dija krog mat da renka an traou a-benn devez ar brezoneg 1955.

Levriou nevez.

Eul levenez gwirion eo bet d'eomp reseo niverenn ziweza Tadou Kerbeneat-Landevenneg **Pax**, gwisket dudius, diwarbenn ar **Werc'hez e Breiz**. Eul labour kaer ha talvoudus da veza miret e pep levraoueg. N'eo nemet 100 lur ar pezh. Her goulenn digant : H. Gougay, Abbaye de Kerbeneat, Plouneventer, Fin. C.C.P. 1145.34 Rennes.

Resevet hon eus c'hoaz : « **Ugent kanaouenn skol** », gant Taldir. Trede mouladur gant eun droidigez c'hallek, 180 lur, diskarg evit ar c'hele'hioù hag ar skolioù. Moulter : Henry Lemoine, 17, rue Pigalle, Paris (9e). C.C.P. 54.31 Paris.

Resevet hon eus ivez « **La Vierge en Bretagne** » : 17 skeudenn gaer gant Jos an Doare. Skrid gant V. H. Debidour. Eul leor muioc'h, gant Jos, hag a ra enor da Vreiz. Priz : 250 lur. (Editions d'art, Jos Le Doaré, Châteaulin, Fin.). Prezit al levr-se.

Laouen e vezomp atao o vruda al levriou nevez. Kalz avat a ankounac'ha kas d'eomp o levriou hag a vez souezet goudeze e chomfemp mut diwar o fenn.

Skol dre lizer.

Eus 1-11-53 da 1-11-54 ez eus bet **174** o c'houlenn heulia hor skol dre lizer. Abaoue 1-11-54 ez eus deuet d'eomp **129** all, ar pezh a ra bremañ eur rollad a **303**.

Ar Brezoneg er skol.

Diwar gont an F. C. B. ez eus bet kaset levriou, war o goulenn, abaoue miz Du : Gronwel (C.-du-N.) : 10 Yez hon Tadou. — Plougoum, skol ar baotred : 10 Me a zesk brezoneg, 21 Yez hon Tadou, 21 Le Breton par l'image. — Kloerdi bras Sant-Brieg : 30 Yez hon Tadou. — Rostren, skol ar merc'hed : 1 Me a z. b., 1 Yez h. T., 1 Le B. p. I. — Lokournan-Leon, skol ar b. : 10 Yez h. T. — Landivizio, skol ar b. : 25 le B. p. I. — Redon, skolaj Sant-Salver : 25 le B. p. I. — Pleyben, skol ar b. : 20 Le B. p. I., 15 Yez h. T. — Ar Folgoat, Juvenat : 54 le B. p. I., 3 Yez h. T. — Skol-Veur Angers : 20 Yez h. T., 15 le B. p. I. — Skoutet Bleimor, Paris : 30 le B. p. I. — Sant-Servan : 4 Yez h. T., 1 Me a z. b., 1 le B. p. I. — Ar pezh a ra en holl : **134** Yez hon Tadou, **201** le B. par l'im., **12** Me a zesk brez. — Kaset hon eus ousspenn **200** le Breton p. l'i da eskopti Sant-Brieg.

Moulet hon eus bet ivez, diwar gont an F. C. B. 4.775 levrig a 12 pajenn skeudennet, gant danvez skol kenstrivadeg Bleun-Brug 1955, a zo bet koustet 41.470 lur. Eur skouerenn a zo bet dija kaset da bep skol. Ar re all a vez ingalet dre ma 'z eomp dre ar skolioù. Al levrig-se a zo ennañ rimadelloù ha kanaouennou plijus, es kenañ da lenn ha da zeski. **Ar re o deus c'hoant da lakaat o bugale da gemer perz e kenstrivadegoù skol ar Bleun-Brug a c'hell goulenn diganeomp al levr-mañ. Kaset e vo d'ezo evit netra.**

Bannielou.

Hor bannielou koz a ro lore'h da Vreiz, gant o skridoù brezonek, o aour-namañchoù hag o c'hleierigoù. Kaout a rae d'eomp e oa aet ar ouenn anezo da fall, rak ne dalvez ket ar boan fougeal ar bannielou a zeu d'eomp eur pen-nad a zo n'ouzoun ket eus a belec'h... eus lignez skeudennou Sant-Sulpis.

Met setu eun nevezenti frealzus o tont d'eomp eus ar Vro-Vigoudenn : Ti ar Minor e Pont-n-Abad, en deus nevez graet daou vanniel din eus hor bannielou kaera. Ar c'henta, evit sant Ronan e Parrez Lokronan, en eil evit Santez-Anna-Wened. War eun tu da hemañ e weler santez Anna, gant ar c'homzou-mañ e brezonek gwened, bet lavaret gant Hon Tad Santel ar Pab : « *Re vo melet Santez Anna patromez vat er Vretoned* », hag en tu all, ar Werc'hez gant he mabig, gant komzou ar Pab adarre : « *Melodi da galon glan Mari* ».

Ar bannielou-se, e mezer kaer, a zo bet broudet penn-da-benn gant an dourn. Setu aze labourioù hag a ra enor da Vreiz !

Gwelloc'h eur banniel evelse en eur barrez eget pemp banniel sant Sulpisiat.

Skol.

Evit ar wech kenta, e brezoneg, e welomp eun dastumadenn oc'h en em westla d'ar c'hudennoù a gelennoù. Ret e oa lakaat difenn ar yez war eur bazenn uhel ha skiantel. Pal « Skol » a zo diskouez petra ' sonj ar ouizieien a vremañ, er broioù estren, diwar-benn kelennadurez ar yezou bihan, yez ar vamm-vro, ha rei da anaout ar pezh a vez graet er feur-se en diavéz eus Bro-C'hall. N'eo ket eta, ar vistri-skol hepken a c'hell beza dedennet gant an dastumadenn nevez, met kement den digor a-walc'h e spered evit pledi gant kudennoù ar yezou hag ar sevenadurioù.

Priz an niv. genta : 100 lur. — Eun all a vo embannet dizale diwar-benn kelennerez ar Frizeg e Nederland. Priz en diou niv. : 200 lur. Abbe Le Gallez, dir. Skol St-Erwan, Plouezec, C.-du-N. C.C.P. Rennes 86.385.

Pleiben ar Gwayed⁽¹⁾

Ne blijje ket da Bleibeniz klevout ober *Pleiben ar Gwayed* ouz o bourc'hadenn. Setu al lezano he devoa tapet koulskoude, abalamour d'ar bandennadou niverus eus al lônéd-se a veze gwelet o treuzi al leurgêr vras, lost-ha-lost, da vont war an heñchou hag er parkeier, en dro d'ar vourc'h, da glask o boued. Dislañgour e oant hag, alies, e taole ar voused d'ezo da zibri tam-mou kreun bara krapet ouz diou spillhenn gamm stag o-diou, unan ouz pep penn d'eun tamm poell. Hag e veze digarez da c'hoarzin o welout ar gwayed dalc'het daou-ha-daou gant al las dre o genou, goude beza lonket an tammou kreun.

Eun deiz e troas gwayed Joz ar Bizouarn, ar marichal, eun diou zousenn bennak anezo, e porz Maria ar Rouz, ar varc'hadourez gwin. War ar bern teil e oa bet stlapet maskou kastrilhez du, bet e glec'h e-barz odivi kreñv evit ober « cassis » pe hoeson dous. Ne voe ket pell al lônéd rankles o tibri ar maskou-se hag e 'istrojont d'ar gêr, badaouet hag oc'h horjella war o divesker. Dizale e chomjont a-stok o c'horf war an douar ha Joz, o tont er-mêz eus e c'hovell, o c'havas astennet hag evel maro e-kreiz ar porz. Kerkent e c'halvas e wreg, « Marianna », emezan, « n'ouzon ket petra an tanfoellr a zo c'hoarvezet gant ar gwayed ! Piou an diaoul en deus bet ar galon da rei ampoezon d'ezo, rak maro int sur a-walc'h diwar eun dra bennak e-giz-se ? »

— « Chesuz-Doue ! Gwerc'hez Santel ! » a estlammas ar vaouez, « ampoezonet ar gwayed ? Brao ! maomp ganti vat ! Ma ! fall e rank beza an dud war an douar-mañ, velato, evit en em lakaat ouz lônéd na reont droug da zen ! Ha petra 'raimp bremañ eus ar gwayed-se ? Marteze n'int ket fall da zibri ? »

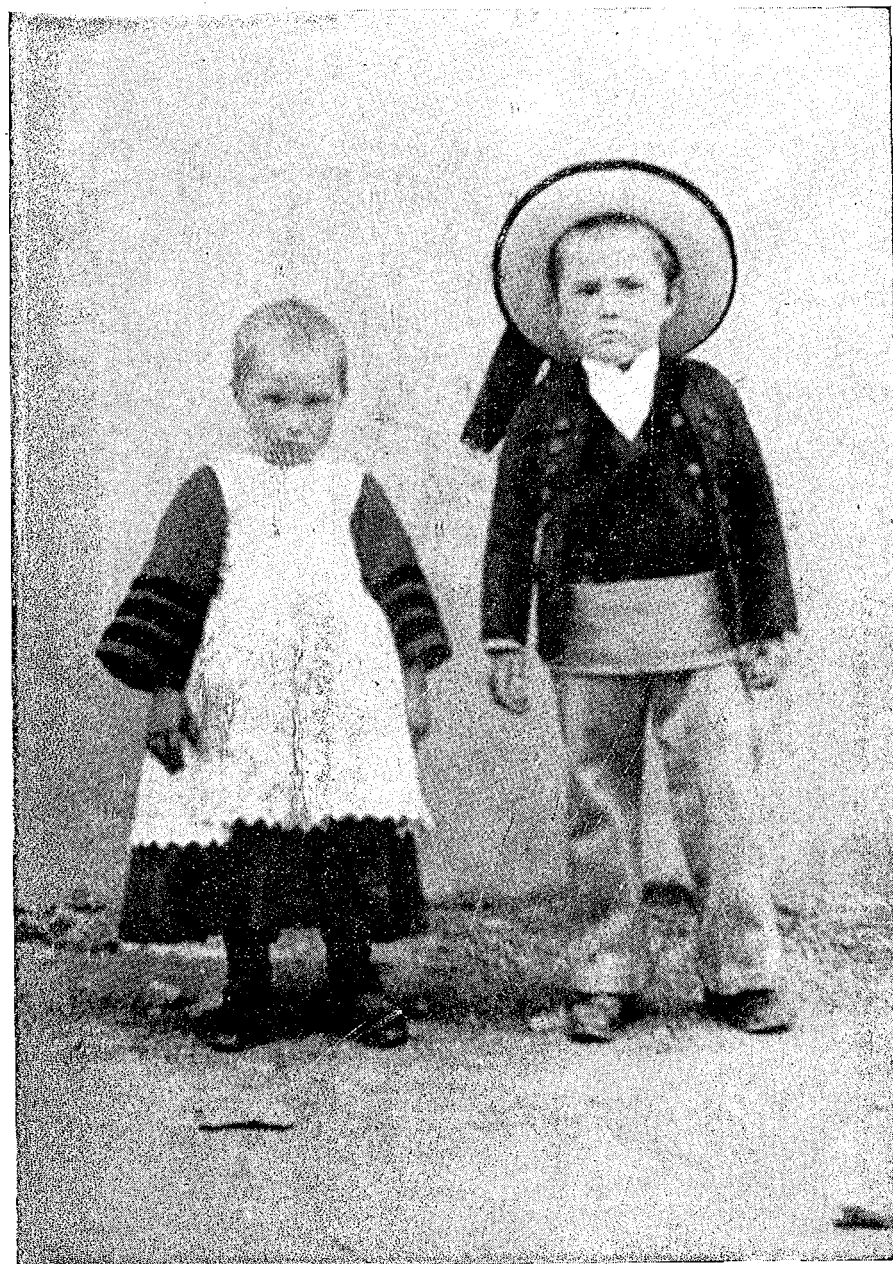
— « Dibri, gwayed maro n'ouzon ket diwar betra ? », eme Joz. « Biken avat ! N'ho peus nemet displua anezó ! » Ha Marianna a hastas displua ar gwayed, rak prizet bras e oa o flu d'ober gole'hiji ha pennweleou.

Antronoz-vintin e kouezas ar zabatur war ar vaouez, pa gavas he gwayed, divezvet ha bec-buhezek, o pourmen war ar porz hag o krena gant ar riu, rak e-kreiz ar goañv e oa. Hag hi da redek da gavout he gwaz. « Biskoaz kement-all, paour kêz Joz ! », emezi. « Resusitet eo ar gwayed, bremañ pa 'z int displuet ganin, goude ma kreden e oant maro ! Petra 'vo grêt d'ezo da virout outo da vont gant ar goañv ? » Goude beza chomet da alvaoni eur pennad, war-lerc'h eur c'helou ken sebezus, e respontas Joz : « Petra 'vo grêt ken nemet lakaat dezo bep a chupenn ? » Hag e voe sentet ouz e ali ha klasket eur gemenez d'ober bep a chupenn vihan da wiska al lônéd. Ha laosket e voe an dilhad-se ganto ken a zeuas plu d'ezo en-dro, ha farsus-tre e oant da welout en doare-se, landramus ha dopes, o treuzi ar vourc'h e prosesion.

Gwallon (2) e oa ar gwayed hag e krogent ganas er vugale vihan. Ouspenn, p'en em gave eun nebeud anezo en eur parkad melchen, e veze peurët ha breset ganto. Douget e voe klemm hag e roas urz an aotrou mêt d'o c'hloza pe, a-hend-all, e vije prosez. Diwar neuze e voe diouennet ar gwayed e Pleiben ha ne weljod nikun ebet ken war al leurgêr vras na war an heñchou. Hag e kollas hor bourc'hadenn al lezano displijus he devoa tapet...

« *Pennadig tennet eus « E Skeud Tour Bras Sant Jermen », al leor emañ Yeun ar Gow o' vont da embann. Evit rakprena al leor, skriva da : Y. Le Goff, Kéranna, Gouézec. Ne vo ket kavet da brena e tier ar varc'hadourien leoriou.* »

(1) Gwazi ; (2) drouk.

Piou int ?

Hor Mignon mat *Yeun ar Gow*, d'an oad a 5 bloaz, gant Yannik e vreur bihan araok ma oa bragezet.

Piou ne anavez ket *Yeun ar Gow* ? E-touez hor skrivanerich, n'eus ket hirio, barrekoc'h egetañ, war ar brezoneg beo. Pep hini ac'hanomp en deus da c'hounit o vont gantañ d'ar skol. N'eus ken d'ober evit-se, nemet rakprena digantañ al levr en deus savet : *E skeud Tour bras Sant Jermen*. Eul levr leun a istor, leun a vuhez, leun a spered lemm en eur brezoneg pinvidik-mor.

Lennit war ar bajenn araok unan eus danevellou fentus al levr-se. Skrivit rakal da : Y. Le Goff, Keranna, Gouézec, Finistère.

NEDELEG E BREIZ

Kraou ar Mabig-Jezuz e parrez Meilh ar Vern (Port-Launay),
an holl bersonachou a zoug dilhad ar vro.

PHOTO JOS LE BOARÉ

NOUEL !

Kanomp Nouel gant meulodi,
En enor d'ar Mabig-Jezuz
A zo ganet er marchosi,
Gant eur vamm garantezus.

Kanomp Nouel gant an aeled,
E gloar an Neñv hag an douar.
D'ar Mabig 'zo henoze ganet
Rentomp d'ezañ homaj ha gloar.

Pelec'h emaoe'h Partriarched,
Leun a hirvoud hag a anvi ?
Pelec'h emaoe'h-c'houi Profeted
Pell 'zo o c'hortoz ar Messi.

Eus Pastoral Poullaouen.

Le Gérant : Abbé BLEUNVEN, Curé de Saint-Renan. — Tirage : 1.800 exemplaires.

QUIMPER, IMP. CORNOUAILLAISE. — C.F.P.P. N° 21697